

Вознюк О.В. Введення до педагогіки життєвих фактів // Андрагогічний супровід особистісного та професійного зростання педагога: Збірник матеріалів регіональної науково-практичної інтернет-конференції «Андрагогічний супровід особистісного та професійного зростання педагога» (м. Житомир, 30 вересня 2020р.). Житомир: Комунальний заклад «Житомирський ОШПО» Житомирської обласної ради, 2020. – 222 с. – С. 145-149. <https://drive.google.com/file/d/14F-S9Vb8D6XST6YCyE3AL-Mxb0oUn85s/view>

Вознюк О.В.,

доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри англійської мови.

Житомирський державний університет імені Івана Франка

ВВЕДЕННЯ ДО ПЕДАГОГІКИ ЖИТТЄВИХ ФАКТІВ

Актуальність дослідження. Аналіз сучасної соціокультурної ситуації засвідчує про поширення глобалізаційних процесів, зумовлених входженням людства в критичну фазу свого розвитку. Одним з негативних наслідків зазначеного процесу є системна криза сучасної системи освіти, пов'язана з фрагменталізацією сучасного знання, що має місце в умовах інформаційного буму на тлі калейдоскопічної зміни технологій, посилення спеціалізації наукових напрямків і розширення профілізації освіти як соціального інституту, що перетворюється на сферу послуг. Це, в свою чергу, формує у сучасної людини установку на сегментарне сприйняття дійсності, коли знання втрачають цілісний фундаментальний характер.

Ефективний спосіб подолання ситуації, що склалася – реалізація в просторі педагогічної дійсності принципів фундаменталізації знань і педагогічної інтеграції, що забезпечують спадкоємність нового і старого,

реалізують синтез теоретичного знання і практичного досвіду. Один із шляхів утвердження педагогічної інтеграції – розробка новітнього напрямку – *педагогіки життєвих фактів*, яку ми розробляємо. Завдяки педагогіці життєвих фактів на основі предметно-емоційного навчального ресурсу можна формулювати так звані конструктивні знання, насичені конкретним змістом.

Відтак, **метою** статті є окреслення методики педагогіки життєвих фактів на основі роботи з низкою найбільш важливих життєвих фактів. Подамо приклади деяких важливих педагогічно орієнтованих життєвих фактів, які дозволяють зробити певні філософсько-педагогічні висновки.

Виклад матеріалу. У людському суспільстві менше трьох відсотків людей досягають у багато разів більшого, ніж всі інші разом узяті. І одна з основних якостей, що відрізняє цих успішних особистостей від загальної маси людей, – наявність ясних цілей і вміння жити, плануючи своє життя. Наочно це показав експеримент, розпочатий 1953 року в Гарвардському університеті. До всіх випускників звернулися з питанням про те, є чи у них мета в житті, чи властиве їм прагнення досягти цю мети. Виявилось, що менше трьох відсотків студентів ставлять перед собою конкретні цілі й мають хоч якесь уявлення про те, чого вони хочуть від життя. Протягом наступних 25 років, спостерігаючи за їхніми успіхами, було виявлено, що ці випускники досягли значно більшого, ніж інші в усіх сферах життя.

Із кристалізацією образу майбутнього пов'язаний наріжний механізм успішного управління, оскільки для того щоб ставити управлінські завдання, потрібно мати образ майбутнього, що, своєю чергою, неможливий без адекватної картини світу. Образ майбутнього звільняє людину від сьогодення, дозволяючи їй досягати стану само детермінації.

Одним із важливих психологічних експериментів (що ілюструє можливість людини/дитини мотивувати свою життєдіяльність ідеальним/віртуальним чинником мети, яка перебуває у відділеному

майбутньому, що реалізує дію людської самосвідомості як рефлексивної сутності) – це "зефірної тест", який вперше провів Уолтер Мішель в кінці 1960-х в Колумбійському університеті, став наріжним каменем психології розвитку. Діти із стенфордського дитячого садка Bing у віці чотирьох-шести років були поміщені в кімнату, умебльованій тільки столом і стільцем. На стіл клали одним вид ласощів – на вибір дитини. Кожному учасникові було сказано, що, якщо він зможе витримати 15 хвилин, не з'ївши ласощі, він одержить ще. Потім піддослідного залишали в кімнаті наодинці з ласощами.

Наступні дослідження цих людей у дорослому віці показали зв'язок між здатністю чекати стільки, скільки необхідно для одержання інших ласощів (цього досягли від 10-15 % дітей, залежно від віку), і різними формами життєвого успіху, наприклад, більш вищими результатами випускних іспитів. А проведена професором Корнелльського університету Б. Кейсі 2011 року функціональна МРТ головного мозку 59 учасників експерименту (яким зараз за сорок) показала вищу активність прифронтальної кори головного мозку у тих учасників, які відкладали задоволення заради більшої нагороди в майбутньому. Це відкриття видається особливо важливим, оскільки дослідження останніх двох десятиліть демонструють, що прифронтальна кора відіграє критичну роль у сфері уваги й керування емоціями.

Зазначимо, що доросла людина також піддається випробуванням за принципом "зефірного тесту", оскільки її тимчасово спокушають численними предметами світу тотального споживання. При цьому реалізація мети пов'язана із здатністю людини орієнтуватися на соціальні норми поведінки. А. Лурія відзначав дефіцит прифронтальних зон у закоренілих рецидивістів; це, очевидно, пов'язане з тим, що в останніх слабо розвинені механізми аналітичного прогнозу й передбачення майбутнього, а це, своєю чергою, приводить до того, що такі люди, для

яких майбутнє не є актуальним чинником їхньої поведінки (як це має місце також і в дикунів, і дітей), схильні до ризикованих авантур, пускаються у будь-які тяжкі, не боячись (не прогнозуючи) наслідків своїх почасти злочинних дій. Такий же висновок було отримано у мультидисциплінарному лонгитюдному дослідженні здоров'я і розвитку людини, яке було проведено в місті Данідін в Новій Зеландії (Dunedin longitudinal study). Один із важливих інструментів дослідження був "зефірний тест", що засвідчив, що діти, які успішно пройшли його, у подальшому житті мали більші життєві досягнення, були менш вразливі до наркотичної дії алкоголю, тютюну та ін.

Вчені Мічиганського університету в ході досліджень з'ясували, що люди, які будували плани на майбутнє і прагнули втілити їх, мали більшу тривалість життя. Наукова робота тривала більше чотирьох років. Фахівці спостерігали за життєдіяльністю 6985 чоловік старше 50 років, які раніше пройшли тестування за методом модифікованої Шкали психологічного благополуччя Райффа і Киза, за допомогою якої було встановлено, чи є у людини мета в житті і наскільки вона сильна. Так, до 2010 року померло 776 осіб. Вчені розглянули кожен окремий випадок, з'ясувавши попередньо стать, освіту, шкідливі звички і вік померлого людини. З'ясувалося, що серед тих, хто мав великі плани на життя, померло 17 осіб, в той час як в групі, де люди не мали цілей, померло 83 людини.

За підсумками аналізу ізраїльських старих, які очікують Пасхи, лікарі зробили висновки, що надія і очікування можуть відстрочити смерть. Так, смертність до Великодня в рази нижче, ніж після. Це можна пояснити тим, що відчуття надії, свята і передчуття допомагають продовжити життя за рахунок гормонів радості і щастя. Подібні приклади зустрічаються і в Китаї.

Вчені виявили, що життя без мети вбиває Так, з 1994 по 2001 рік група фахівців медичного факультету японського університету Тохоку на

чолі з професором Ітіро Цудзі вела спостереження за групою 43 тисяч фізично здорових чоловіків і жінок у віці від 40 до 79 років. Приблизно 59% спостережуваних заявили, що мають "ясну мету" і ведуть насичене життя, 5% чесно зізнавалися, що цілі в житті не мають, а інші не змогли відповісти на це питання. За сім років більше трьох тисяч спостережуваних перейшли в світ інший через хвороби і в результаті самогубств. Незважаючи на розкид результатів, картина в цілому вийшла дуже переконливою: частка померлих серед тих, хто не мав чіткої мети в житті і уникав напруженої діяльності, була приблизно в 1,5 рази вища [1].

Сенс як система цілей людського існування тут розуміється як мета, як "думка про мету", що належить майбутньому, тобто виступає як потенційна категорія. Мета людини як її життєвий сенс виступає чинником, який не тільки звільняє людину від полону актуальною даності ("тут і тепер"), а й формує у неї здатність до вольової поведінки, ту здатність долати перешкоди, яка наповнює людину життєвою енергією і дозволяє чинити опір негативним чинникам середовища.

Висновки. Таким чином, педагогіка життєвих фактів формує ситуацію, коли конкретне інтегрується з абстрактним у цілісний комплекс конструктивного знання, що виражає ключову мету розвитку людини, яка в контексті концепції функціональної асиметрії півкуль головного мозку людини реалізується в півкульовому функціональному синтезі, коли робота півкуль головного мозку функціонально узгоджується, тобто інтегрується, що постає психофізичною метою людського розвитку, яка виражається в стані медитації, творчості, молитви [2; 3].

Список використаних джерел та літератури

1. Блект Р. Путешествие в поисках смысла жизни. Истории тех, кто его нашел. – М.: Астрель, Харвест, 2012. – 192 с.

2. Вознюк О. В Розвиток особистості педагога в умовах цивілізаційних змін: теорія і практика : Монографія. – Житомир: Вид-во ЖДУ імені Івана Франка, 2013. – 614 с.

3. Вознюк О. В. Педагогіка життєвих фактів як новий напрям педагогіки та потужний ресурс освіти дорослих // Андрагогічний вісник. – Випуск 9. – Вид-во ЖДУ ім. І. Франка. – Житомир, 2018. – С. 59-77.